

Maślankiewicz, Kazimierz

Wystawa dorobku Akademii Górniczno-Hutniczej w Krakowie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/3, 534-538

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wypowiedź doc. Mrozowska stwierdziła, iż projekty i poglądy Girtlera w zakresie weterynarii uważa ona za ciekawsze od postulatów Adama Rudnickiego, który uchodzi niesłusznie za „ojca weterynarii polskiej”.

Opracowali:

Część I — Renata Dutkova
 Część II — Leszek Hajdukiewicz
 Część III — Irena Stasiewicz

WYSTAWA DOROBKU AKADEMII GÓRNICZO-HUTNICZEJ W KRAKOWIE

Poza utworzoną przez Stanisława Staszica w 1816 r. szkołą górniczą w Kielcach, która przez 11 lat istnienia wykształciła wielu dzielnych górników, Akademia Górnicza w Krakowie powstała w 1919 r., jest pierwszą polską wyższą uczelnią techniczną mającą na celu kształcenie inżynierów górniczych.

Przed I wojną światową Polacy pragnący poświęcić się pracy w górnictwie musieli wyjeżdżać za granicę, co oczywiście było dostępne tylko nielicznym. Studiowali oni najczęściej na akademiach górniczych w Leoben i Freibergu lub w Instytucie Górniczym w Petersburgu. Dopiero z chwilą odzyskania niepodległości rozpoczęto realizować myśl, poruszaną w polskim świecie górniczym jeszcze przed I wojną, utworzenia wyższej uczelni technicznej dla kształcenia kwalifikowanych pracowników dla przemysłu górniczego i hutniczego.

Komitet Organizacyjny pod przewodnictwem wybitnego mineraloga, petrografa i geologa Józefa Morozewicza, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, późniejszego dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie, doprowadził w roku 1919 do utworzenia w Krakowie Akademii Górniczej. Na dwóch wydziałach — górniczym i hutniczym — wykłady objęło wielu wybitnych profesorów. Z nieżyjących już należy wymienić górników: Henryka Czeczotta, Kazimierza Kasińskiego i Witolda Budryka; metalurgów: A. Rodziewicz-Bielewicza, Henryka Korwin-Krukowskiego i Mikołaja Czyżewskiego; geologów: Karola Bohdanowicza i Stefana Czarnockiego.

Rozwój Akademii Górniczej został zahamowany przez wybuch II wojny światowej. Losowi wszystkich wyższych polskich uczelni, zamkniętych przez okupanta, uległa i Akademia Górnicza, a główny jej gmach został zajęty przez władze okupacyjne. Zniszczeniu uległy laboratoria i pracownie, 19 profesorów aresztowano i wywieziono do obozów koncentracyjnych w Sachsenhausen i Dachau, skąd niektórzy już nie wrócili.

W okresie okupacji pozwolono jedynie na otwarcie średniej szkoły górniczo-hutniczo-mierniczej w budynku Akademii na Krzemionkach. Personel nauczający stanowili dawni pracownicy naukowcy Akademii z rektorem W. Goetlem na czele. Szkoła ta przygotowała setki techników, którzy natychmiast po wypędzeniu okupanta mogli przystąpić do pracy nad odbudową zniszczonego przemysłu górniczego i hutniczego. Część z nich kontynuowała po wojnie wyższe studia techniczne, rozpoczęte na kursach tajnego nauczania prowadzonych przez naukowych pracowników Akademii.

Przed opuszczeniem Krakowa w styczniu 1945 r. okupanci podpalili główny budynek Akademii Górniczej, nie osiągnęli jednak zamierzonego celu zniszczenia. Już na drugi dzień po wyzwoleniu piszący te słowa wraz z rektorem Goetlem pierwsi przystąpili do zabezpieczenia budynku, którego najwyższe piętro jeszcze płonęło. W zabezpieczeniu tym wziął następnie udział cały personel szkoły górniczo-hutniczo-mierniczej.

Niełatwa była praca nad odbudową zniszczonej uczelni i tylko dzięki ofiarnej pracy dawnych profesorów z rektorem Goetlem na czele i młodszych pracowników naukowych już w roku 1945 udało się doprowadzić do otwarcia uczelni, której dawną nazwę zmieniono na Akademię Górniczo-Hutniczą dla podkreślenia, że zarówno przemysł górniczy, jak i hutniczy, stanowiąc będą podstawę rozwoju gospodarczego odradzającego się kraju.

Dzięki pomocy władzy ludowej, współpracy z czynnikami gospodarczymi oraz wydatnej pracy personelu AGH w ciągu piętnastu lat powojennych uczelnia krakowska stała się po Politechnice Warszawskiej największą polską wyższą uczelnią. Obok wydziału górniczego utworzono wydział geodezji górniczej, a dawny wydział hutniczy rozdzielono na dwa odrębne wydziały: metalurgiczny i odlewniczy; ponadto utworzono wydziały: geologiczno-poszukiwawczy, ceramiczny, maszyn górniczych i hutniczych oraz elektrotechniki górniczej i hutniczej. Największe zasługi

Rys. 1. Ogólny widok sali wystawowej

nad odbudową AGH położył długoletni jej rektor prof. Walery Goetel, któremu w czasie uroczystości jubileuszowych 15-lecia AGH w Polsce Ludowej i 40-lecia jej istnienia nadano w grudniu 1959 r. zaszczytny stopień doktora *honoris causa*.

Uroczystości jubileuszowe połączono z sesją naukową, zjazdem Stowarzyszenia Wychowanków AGH oraz dorocznym Dniem Górnika.

W czasie uroczystości nastąpiło otwarcie wystawy dorobku AGH. Tematyka wystawy objęła zagadnienia naukowe i dydaktyczne, współpracę z przemysłem oraz działalność pracowników AGH w różnych dziedzinach życia gospodarczego. Zadaniem wystawy było również przedstawienie rozbudowy i rozwoju uczelni oraz powiązań i współpracy pomiędzy wydziałami i katedrami.

Wystawa dorobku naukowego i dydaktycznego AGH (rys. 1) została podzielona

na 10 działów, obejmujących nauki podstawowe, 8 wydziałów uczelni oraz dział ogólny. Ponadto w osobnym pomieszczeniu wystawione zostały portrety fotograficzne 53 zmarłych profesorów AGH. Powierzchnia wystawy objęła ok. 900 m².

Materiał w poszczególnych działach przedstawiony został za pomocą dużych plansz, wykresów i rysunków technicznych, map i planów, okazów geologicznych, próbek produktów technologicznych i odlewów stopów metalicznych, urządzeń laboratoryjnych oraz poszczególnych aparatów i instrumentów pomiarowych, modeli i makiet oraz za pomocą wystawionych w gablotach książek, prac naukowych i ich fotokopii.

W dziale nauk podstawowych szczególnie interesująco przedstawiają się zestawy aparatury fizycznej — liczniki Geigera-Müllera i inne przyrządy pomiarowe.

Dział geodezji zawiera przedstawione na planszach, wykresach, planach i fotografiami osiągnięcia czterech katedr geodezji oraz katedry gruntoznawstwa. Wystawione zostały również aparatura i przyrządy pomiarowe, w tym niektóre pomysły pracowników naukowych AGH.

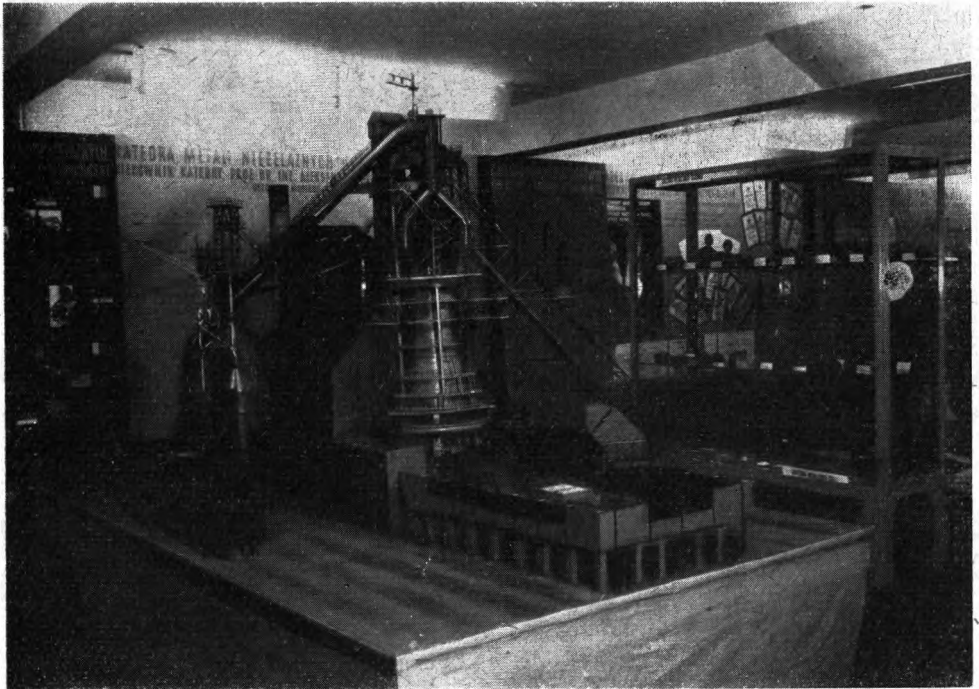
Rys. 2. Stoisko katedry Historii Techniki i Nauk Technicznych

Bogato i interesująco prezentuje się dział geologii. Budowa geologiczna Górnośląskiego Zagłębia Węglowego przedstawiona jest za pomocą dużego modelu szklanego z 15 przekrojami, który został wykonany w 1945 r. przez Zarząd Wojskowy Armii Radzieckiej na podstawie dawnych materiałów geologiczno-wiertniczych i ofiarowany Akademii przez generała M. P. Miłowskiego.

Działalność Katedry Geologii zobrażowana została planszami i mapami geologicznymi, m. inn. mapą surowców mineralnych Polski, mapami geologicznymi

Karpat, Zagłębia Śląsko-krakowskiego i regionu Gór Świętokrzyskich. Liczne okazy minerałów i skał zestawily w gablotach pozostałe katedry Wydziału Geologiczno-poszukiwawczego, obok map geologicznych i profili, licznych fotografii i mikrofotografii, związanych z problemami naukowymi tych katedr.

Plansze, wykresy, rysunki techniczne i fotografie, przyrządy stosowane w pracach naukowych i dydaktycznych oraz ich modele eksponuje dział górnictwa. Interesujący jest m. inn. model przedstawiający osiadanie górotworu. Niektóre z wystawionych modeli, jak klasyfikator hydrauliczny lub maszynka flotacyjna, zostały wykonane według pomysłu pracowników AGH.

Rys. 3. Model największego pieca w Polsce o pojemności 1500 m³

Maszyny górnicze i hutnicze przedstawione zostały licznymi planszami oraz fotografiami i wykresami, umieszczonymi na stojakach obrotowych.

Katedra Historii Techniki i Nauk Technicznych, obok planszy przedstawiającej kierunki prac i osiągnięcia katedry oraz współpracę z różnymi instytucjami naukowymi, wystawiła interesujące fotografie dawnych zabytków, jak np. wielkiego pieca w Samsonowie oraz kłocę żuźlowe z piecowisk, odnalezionych w Górach Świętokrzyskich przez doc. M. Radwana (rys. 2).

Dział metalurgii obejmuje m. inn. próbki uzyskanych czystych metali (jak np. cynku rektyfikowanego o zawartości 99,999% Zn) i rozmaitych stopów oraz modele, z których największą uwagę przyciąga precyzyjnie wykonany model wielkiego pieca w Nowej Hucie w skali 1:50 (rys. 3).

Odrębne działy poświęcono ceramice i odlewnictwu.

Dział ogólny wystawy przedstawia rozwój Akademii Górniczo-Hutniczej w okresie 40-lecia ze szczególnym uwzględnieniem okresu 15 lat powojennych.

Dział ten daje pojęcie o imponującym naprawdę rozwoju uczelni krakowskiej w okresie powojennym. AGH wydaje „Zeszyty Naukowe”, a księgozbiór Biblioteki Głównej liczy 130 000 pozycji, tj. kilkakrotnie więcej niż w 1939 r. Rozpoczęto wymianę wydawnictw naukowych z wieloma ośrodkami zagranicznymi. O wysokim poziomie nauczania w Akademii świadczy duża liczba studentów z wielu krajów europejskich i pozaeuropejskich, zwłaszcza z Chin i Korei.

Wystawa Dorobku Naukowego i Dydaktycznego AGH została zorganizowana przy współpracy biorących udział w ekspozycji katedr i zakładów przez katedrę Historii Techniki i Nauk Technicznych AGH.

Właściwe i pomysłowe rozplanowanie eksponatów z zachowaniem walorów estetycznych stanowi dużą zasługę kierownika tej katedry doc. M. Radwana i jego najbliższych współpracowników.

Otwarta z okazji jubileuszu AGH wystawa nie była imprezą jednorazową — stanowi ona zaczątek muzeum, poświęconego zwłaszcza zagadnieniom górniczym i hutniczym. Utworzenie takiego muzeum z wielkim zadowoleniem i radością muszą powitać wszyscy interesujący się problemami technicznymi i naukami górniczo-hutniczymi.

Kazimierz Maślankiewicz

REGIONALNA KONFERENCJA HISTORYKÓW MEDYCYNY WE WROCŁAWIU

Staraniem wrocławskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny (przewodniczący prof. dr Z. Wiktor) odbyła się we Wrocławiu i w Brzegu w dniach 18.—19 listopada 1960 r. konferencja poświęcona tematyce Dolnego Śląska¹. W obradach obok wrocławskich członków Towarzystwa wzięli udział delegaci wszystkich innych oddziałów — z Warszawy, Łodzi, Poznania, Szczecina, Gdańska, Krakowa — a ponadto zaproszeni humaniści i lekarze. Konferencja miała charakter informacyjno-sprawozdawczy, przy czym w dużej mierze chodziło organizatorom o zapoznanie uczestników z zasobami źródeł do dziejów medycyny na Śląsku, a zwłaszcza we Wrocławiu.

W pierwszym dniu w godzinach przedpołudniowych obrady odbyły się w sali wystawowej Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu przy nadspodziewanie dużej frekwencji (124 osób). Po inauguracji konferencji doc. dr Szpilczyński wygłosił referat *Źródła do dziejów medycyny na Dolnym Śląsku*. Prelegent zwrócił szczególną uwagę na niewykorzystane jeszcze dostatecznie źródła i materiały do dziejów medycyny, które wykraczają przy tym poza tematykę śląską. Rozpoczął on od ogólnego przeglądu źródeł pomnikowych, nagrobkowych, architektonicznych we Wrocławiu, zwłaszcza w śródmieściu (stare miasto) oraz w innych miastach Dolnego Śląska (Świdnica, Żąbkowice, Kłodzko, Legnica). Scharakteryzował następnie zasoby archiwalne w Legnicy i we Wrocławiu. (Państwowe Archiwum Wojewódzkie; Archiwum Uniwersyteckie, Archiwum Archidiecezjalne) pod względem przydatności w badaniach historyczno-medycznych. Dalej zwrócił uwagę na bardzo cenne rękopisy lekarskie, zapiski, korespondencje, traktaty naukowe, inkunabuły i starodruki lekarskie w bibliotekach: uniwersyteckiej, Ossolineum i kapitulnej. Najdłużej zatrzymał się referent nad starodrukami Biblioteki Uniwersyteckiej, które w sumie przedstawiają dziesiątą część ogólnych jej zasobów, tj. 40 000 woluminów. Prelekcja została urozmaicona pokazami unikatowych egzemplarzy, jak

¹ Analogiczna konferencja o tematyce głównie pomorskiej odbyła się w 1959 r. w Szczecinie (por. sprawozdanie w nrze 1/1960 „Kwartalnika”).